

Zeitschrift: Annalas da la Societad Retorumantscha
Band: 75 (1962)

Artikel: Nossas societads afiliadas
Autor: [s.n.]
DOI: <https://doi.org/10.5169/seals-226229>

Nutzungsbedingungen

Die ETH-Bibliothek ist die Anbieterin der digitalisierten Zeitschriften. Sie besitzt keine Urheberrechte an den Zeitschriften und ist nicht verantwortlich für deren Inhalte. Die Rechte liegen in der Regel bei den Herausgebern beziehungsweise den externen Rechteinhabern. [Siehe Rechtliche Hinweise.](#)

Conditions d'utilisation

L'ETH Library est le fournisseur des revues numérisées. Elle ne détient aucun droit d'auteur sur les revues et n'est pas responsable de leur contenu. En règle générale, les droits sont détenus par les éditeurs ou les détenteurs de droits externes. [Voir Informations légales.](#)

Terms of use

The ETH Library is the provider of the digitised journals. It does not own any copyrights to the journals and is not responsible for their content. The rights usually lie with the publishers or the external rights holders. [See Legal notice.](#)

Download PDF: 01.10.2024

ETH-Bibliothek Zürich, E-Periodica, <https://www.e-periodica.ch>

**Ediziun centenara da Peider Lansel
in incumbensa da l'Uniun dals Grischs e da la
Lia Rumantscha**

La preparaziun dal text chi vain a figurar aint ill'ediziun centenara ais avanzada. I gnittan repassadas las numerusas variantas da las poesias originalas e nodadas in möd complet aint il cudesch da variantas, cun rinviaments sün cedlas, uschè chi pudaran servir ün di a tuot quels chi voutan far stüdis detagliats sur da Lansel e sia poesia. Be üna pitschna part da las variantas eruidas gnaran a cumparair aint ill'aggiunta a l'ediziun centenara. Plünavant gnittan ramassadas e revaisas tuot las versiuns poeticas da Lansel, chi fuormaran il seguond tom da l'ediziun. Quai füt üna lavur chi dumandet blera peida, siond bleras versiuns sparpagliadas in da tuottasorts gasettas e revistas, otras in manuscrits ferm modificats ed amo otras destinadas al cudesch da chant per cor da duonnas intitulà «Laudinella» (cha Lansel vaiva progettà), e quellas nu sun adüna cumponüdas tenor princips püramaing litterars. Quia as trattaraja da far üna buna tschernu. Implü gnit excerpà e congualà ün toc inavant il material relativ a Lansel chi's rechatta illa Biblioteca chantunala a Cuira.

Uossa staran gnir scleridas definitivamaing las dumondas d'ortografia per l'ediziun e stabili l'indavorouda da las poesias e dals insais. Pür lura po il text ir in stampa.

Sco früts accessoris da la lavur redacziunala vi da l'ouvra da Lansel pon valair l'emischiun per «Radioscola» sur da «La poesia da Peider Lansel» (emissa ils 17 october 1961; v. Radioscola, annada VI, 2. cud. cun illustraziuns) e l'artichel aint illa «Neue Zürcher Zeitung» dals 11 marz 1962 sur da P. Lansel sco traductur da poesias da Gottfried Keller.

Winterthur, ils 4 marz 1962

Andri Peer

Nossas societads affiliadas

Società Retorumantscha

La radunanza generala dals 9 gün 1961 al restorant Calanda, Cuira, fet bun üna *revisiun parziala dals tschantamaints*, statta bain preparada da la suprastanza. Ils vegls tschantamaints portaivan la data dals 15 december 1885 / 21 mai 1937. Seguond quaists eiran be ils abbonents dallas Annalas commembers da nossa società. In vista al fat cha nus vain eir ün ampel nummer d'abbonents dal Dicziunari Rumantsch Grischun füt necessari üna *revisiun dals tschaintamaints*,

in quel sen, cha d'uoss'invia vegnan resguardads eir ils abbonents dal DRG sco commembers da la SRR.

Invezza d'üna cumischun redacziunala, chi mai nun füt eletta, prevezzan ils novs tschaintamaints l'eleziun da duos redacters per las Annalas; ün per la part ladina, l'oter per quella sursilvana.

Seguond ils vegls statüts avess la SRR stovü salvar ogni an 2 radunanzas, da las qualas üna sül pajais. Uossa ais previs be üna radunanza annuala. Sül pajais gnaran salvadas radunanzas da temp in temp.

In occasiun da nossa radunanza generala salvet sign. mag. Linard Tomasin, president da l'URT, ün stupend ed interessant referat davart «problems linguistics dals Rumantschs a Turich».

L'an 1961 cumparittan darcheu 3 fasciculs dal *Dicziunari Rumantsch Grischun*, nempe ils nummers 39—41 chi trattan ils plets Chaschada fin Chischner. Quaista granda lavur dals duos redacters Dr. A. Schorta e Dr. A. Decurtins sco eir dals collavuradurs Dr. H. Schmid, prof. T. Nigg ed ils commembers dalla cumischun filologica merita arcugnuschentscha ed ingrazchamaint.

Las *Annalas* 1961 cumparittan in ün bel tom chi chattet bun' accoglientscha. Il duos redacters insp. scol. Töna Schmid e prof. dr. Paul Tomaschett prestettan granda lavur chi vain medemmamaing ringrazhada. Malavita inoltret sign. prof. P. Tomaschett sia demischun, nun podiand davent da Lucerna assumer inavant quaista greiva incompensa. Per sias grandas fadias a pro e bun da nossas Annalas merita el nos ils plü sincers ringrazchamaints. In sia piazza gnit elet signur chaplan Felici Maissen, Zignau.

La Società Retorumantscha quinta uossa 845 *commembers*, nempe 375 abbonents dallas Annalas, 324 abbonents dal *Dicziunari Rumantsch Grischun* e 146 abbonents dallas Annalas ed il DRG.

Dr. Nicola Gaudenz

Romania

Ediziuns

Sco usitau ha la Romania era quest onn ediu ses organs tradizionalns Tschespet ed Ischi. Omisduas publicaziuns han anflau bien esit.

Il Sontga Clau/Son Niclo, in'ediziun per la giuventetgna fatga da cuminonza cun l'URS, ei cumparida uonn per la secunda ga. Ultra da quei ha la Romania ediu la novella Levzas petras da Gion Deplazes ed ina retscha da canzuns da Giusep Maissen. La secziun studentica ha regalau per la fin digl onn alla giuventetgna in bufatg cudischet da canzuns popularas e studenticas.

Acziun

- a) Sco gl'onnn vargau vein nus era uonn susteniu las scolettas a Sedrun e Danis, sinaquei che l'assimilaziun dils affons buca romontschs en quels loghens vegni promovida.
- b) Ils cuors romontschs per carschi da lieunga tudestga sesents en nos vitgs vegnan era uonn dai leu nua ch'il basegns ed ils interessents ein avon maun, aschia a Sedrun, Mustér, Trun, Danis e Siat. La participaziun ei buna tochen fetg buna.
- c) Cun gl'intent d'infirmir il contact cun la populaziun romaniana vein nus, ensemen cun ina grupp da giugadurs dalla secziun studentica visitau ils vitgs suandonts: Breil, Danis, Vignogn, Vrin e Zignau. Quell'acziun stat en stretg connex cun la revisiun dils statuts ch'ei planisada e preparada.
- d) Duront la stad ha la secziun studentica organisau gl'emprem camp romontsch studentic a Breil. Quei camp ei staus dedicaus alla cultivaziun dall'amicezia denter ils students ed al studi da problems linguistics e culturals. La Romania gronda ha susteniu quell'acziun cun plaid e fatg.
- e) La fiasta populara dalla Romania, organisada dalla secziun studentica a Panaduz, ei stada ina demonstraziun interromontscha dalla quala ins astga ver plascher.

Hendri Spescha

Uniun dals Grischs

Cun grand plaschair avain nus das-chü onurar quaist an las administraduras da l'Uniun dals Grischs. Giunfra Babina e giunfra Corina Frizzoni han celebrà lur 20avel giubileum sco administraduras da l'Uniun dals Grischs. In quaists duos decennis han ellas prastà üna lavur imensa per nossa lingua e cultura rumantscha.

La Spiuerta ladina dal 1961, organisada da l'Uniun dals Grischs a favur da la Chasa Fliana ha gnü ün ourdvert bun esit. I sun entrats passa fr. 20 000.—. Fich blers Rumantschs han cumprovà *cul fat* cha lur amur per nossa bella e custavla jerta ladina vala per els daplü co be plets. Ma eir las radunanzas cumünalas e differentas societats nun han tardà da'ns spordscher man. Da quella vart avain nus survgni ün sustegn da fr. 24 000.—. Quaist viv interess e'l sustegn d'üna granda part da nossa populaziun invers nossa lavur ans impla cun plaschair e sotisfacziun. La Chasa Fliana nun es perque be l'ouvra d'ün pèr singuls, ella es blerant portada d'üna granda part da nos pövel ladin. Al mumaint sun ils cuors da Lavin frequentats da 123 persunas, hommens, duonnas e giuvnas da 17—52 ans. In favrèr orga-

nisescha l'Uniun dals Grischs in quaista chasa ün cuors per sots a la veglia.

Daspö duos ans ha l'Uniun dals Grischs 500 *commembers* daplü co fin quà.

Nossas *scolinas rumantschas* prospereschan cha que ais ün plashair.

Ils *cuors da rumantsch* han stuvü gnir neglets l'an passà e quai inviern pervia cha nus nu vain amo na a disposiziun ingünas grammaticas ni per l'Engiadin'ota ni per l'Engadina bassa.

La grammatica, il pled puter da dr. Scheitlin giarà in stampa in schnèr dal 1962.

Il *Fögl Ladin* dà a l'Uniun dals Grischs bler da stübgjar, e quai pervia cha la Stamparia engiadinaisa edirà il *Fögl Ladin* be fin als 30 da settember 1962. Da quel termin davent sto l'UdG edir svesc il *Fögl Ladin* o ün'otra gazetta ladina. Uena cumischiun da tschinch *commembers* stübgja daspö mais la problematica da nossa gazetta ladina e sperescha da chattar üna soluziun satisfacenta fin quella jada. Pl cuors da l'inviern 1962 stuvaran nus banir üna radunanza extraordinaria chi avarà da trattar il problem: «la gazetta ladina». Uen ingrazchamaint bain merità vulesse eu spordscher a la redactura dal *Fögl Ladin*, a giunfra Domenica Messmer per sia istancabla lavur.

Ils oters periodics: Il Chalender ladin, il Sain Pitschen, il Dun da Nadal e l'Aviöl ans allegrettan eir l'an scuors. A la redactura ed a tuots redactors nos ingrazchamaint.

Il *dicziunari rumantsch-tudais-ch* ais uossa in stampa.

L'UdG ha das-chü sustgnair duos ouvas litteraras: il drama «*Giachem Biffrun*» da Men Gaudenz e'l bel cudaschet da sar Richard Lareida titulà: «*Zuoz vegl*». La stampa dal prüm roman in lingua ladina: «*La müdada*» da Cla Biert gnarà eir sustgnüda da nossa società. —

Nossa plü granda mischiun consista amo adüna in lavur in pitschen, da persuna a persuna e da persvader a nos pövel cha be tras lavur instancabla ed üna ferma persvasiun per nossa chosa ans pudaina defender e salvar.

Per l'Uniun dals Grischs, il president: *Rico Parli*

Renania

La lavur da la Renania â ear durant igl onn 1961 sacunzentro prinzipalmeng sen igls roms suandants:

I. EDIZIUNS

a) Periodics

1. Igl calender «Per mintga gi»

Da quel e la 40 vla annada cumparida a quegl cun egna part sursilvana ad egna part sutsilvana. Mintga part â egn agian redactur. — Stampa a spediziùn: Bischofberger a Co., Cuira.

2. Igl «Dùn da Nadal»

Que «cudaschet da ligier» par la giuvantetgna renana e sco durànt igls davos cumparieu an duas parts:

Igl «Dùn» sursilvan Igl «Dùn» sutsilvan
Mintgegn sut egn agian redactur
Stampa a spediziùn: Roth a Co., Tusàn.

b) Giasettas

La Renania dat or la giasetta «La Casa paterna» ca cumpara egnea l'eanda. Bagn e la part prinzipala scretta agl Sursilvan, ma dasperas cuntean ella adigna puspe artecals sutsilvans, ad â ascheia antras sper igl «Per mintga gi» muntada sco egna da las duas «pùnts» prinzipalas tràntar la Surselva renana a la Sutselva renana.

La «Casa paterna» cumpara an var 800 exemplars a vean edida a stampada da Bischofberger a Co., Cuira.

c) Literatura belletristica

Durànt igl onn 1961 â la Renania do or nigns cudaschs cun tala literatura, mo dantànt preparo schi liantsch l'ediziùn d'egn cudaschet cun poeias da Curo Mani ca quellas savessan cumparer agl curs da la parmavera 1962.

II. ACZIUNS SPEZIALAS

1. «La fatscha da nos vitgs»

Quell'acziùn a ear durànt igl onn passo ampruvo da radir aschi liantsch ca las inscripziuns novas veda tgeas (oravàntut veda albiartgs, ustreias, stizuns etc.) segian rumàntschas a ca ple viglias tudestgas savessan vagnir ramplazadas antras rumàntschas. Ear qua sa adigna vagnir cunstato anqual success, mo stgessan quels ànc easser ple grànds.

2. Teater rumàntsch

Ear qua dastga betga vagnir fatg megna gràndas pratansiùns sco las relaziùns en oz an nossas vischnàncas, mo ear suczess ple modests san gidar tier da salvar igl teater rumàntsch digl distegn da stuer ir sut digl tuttafatg.

La Renania a adigna puspe animo las sozietads or an las vischnàncas da dar teaters rumàntschs a musso vei sen igl fatg ca talas uniùns vessan las pussevladad da giuiear lur toc ear an otras vischnàncas rumàntschas.

Ascheia â p. s. la uniùn da giuvantetgna «Calandaria» da la Muntogna sura da Schons gieu egn raprasantaziùn da teater ad Andeer («Telas filiant» da Curo Mani) ad egn gruppa da giufnas a giuvans da Vuorz â giuieu igl davos atunn a Sched (la sera populara da la radunàntza da delegos da la Renania).

Schagea ca la gliud giufna banduna oz ple a ple nossas vischnàncas par ir a scola anavànt near par amprender egn maestrign a ca nus vagn ànc adigna mancàntza da tocs proppi adatos, vean la Renania a far ear agl avagnir tut sieus pusseval par la tgira digl teater rumàntsch.

3. Curs rumàntschs

Malaveta egl betga sto pusseval da manar tras durànt igl onn passo curs rumàntschs par carschieus, dantànt â la Renania amàn d'ancurir novas veias da dar a tals curs ple forza d'intressar igl piaval. Pleanavànt en vagnieus a vignan fatg sforzs da catar scolasts adatos par manar tals curs.

4. Acziùns par la tgira da la giuvantetgna renana

An la davosa sasida digls 1961 â la suprastàntza da Renania ear safatschanto danovameng cun igl problem da la tgira da la giuvantetgna renana a concludieu da far l'amprova da manar tras egn «cumegn da la giuvantegna renana». Quel savess ver liac durànt igl matg a Castrisch a dar a sculars sco ear a mats a matàns da la Sure Sutselva renana la pussevladad da prender cuntact anzemal.

5. Sustignamaint da scolettas

Ear par igl 1961 â la Renania sustanieu cun egn import da fr. 200.— las scolettas.

Andeer, igls 5 da schaner 1962

Igl parsura: *Gion Mani*

Uniung Rumantscha da Surmeir

Publicaziungs:

Sot igl motto: «*Nous festivagn*» è cumpareida an vistgia da giubileum la 40 avla annada digl «*Noss Sulom*». An furma distingueida ans lascha igl redacter G. P. Thöni, Basilea, reveiver avant noss igls fundatours da l'URS e promotours digl Rumantsch Surmeir aint igls davos 40 onns passos.

Calender Surmiran. Chel è cumparia an 11 avla annada, redigia da Gisep Sigron, Alvagni. Per la proxima annada nirò a signier scu redacter scolast secundar Fausto Signorell, Alvagni. Igl legra nous tgi gl'è reussia da gudagner puspe en giouen redacter e collaboratur.

Igl meis d'otgover ò igl nov «*Mossaveias*» banduno la stampareia e dumando albiert an tottas casadas surmiranas.

Proximamaintg vign en «*figl sgulont*» a tgittar or da nossas chistettas da brevs. El vign a deir a nossa gliout da panzar vedlonder, tgi noss santieris veian betg propi or da *santieris rumantschs!*

Vistgia an ornat cotschen, scu chegl tgi totga ad en veir uestg, ò ca. avant en onn per l'amprem'eda «*Son Niclo*» fatg visita a noss unfants. La publicaziung tgi ò franc fatg plascheir a noss scolars è stada ena ediziung cuminevla da *l'URS e Romania*.

Ord la reia da nossas publicaziungs less'ia cun special plascheir menziunar la pi novissima, numnadamaintg igl rachint folcloristic da Maria Barabeau-Poltéra: «*Anna Maria, feglia digl Grischung*». L'autoura da chest codesch abitescha oz a Nizza. La rachintaziung è ena autobiografia — damais igl rachint d'ena veta.

«*Pagina da Surmeir*». Igl pi tribulo feagl da nossa litteratura rumantscha è igl 1961 stada la gasettigna meinsila, la «*Pagina da Surmeir*». Igls sies pi fidevel protectour ed intim amei, scolast *Bonifazi Plaz* f. m. ò banduno nous, noss paeis e nossa litteratura per adegna. La freida mort igl ò mano ve tar igl bab celestial. Surmeir perda cun Bonifazi Plaz en digls sies pi fidevels promotours da cultura ed istorgia. La fegn da fenadour vagn nous accumpagnea noss tger amei tar la fossa. En grond pievel igl ò randia la davosa onour. En chor ad hoc da Surmeir ò canto eni commuentonta canzung da fossa. Igl president da l'Uniung Rumantscha ò tignia igl pled funeral ed ò sa ragurdo digls gronds marets digl defunct. Dia igl detta igl repos parpeten. R. I. P.

La *suprastanza* ò gia 5 sedutas. Ella è stada delegada tar las sedutas digl «*Cussegl*» da la Leia Rumantscha e tar la radunanza generala da delegos da la LR scu er tar la festivaziung digl 70 avel anniversari digl parsoura, sign. Stefan Loringett.

Festa populara rumantscha a Vaz

En evenimaint tot special è stada la festa populara rumantscha digls 23 avregl a Vaz. 16 chors e dus musicas instrumentalas òn do suatentscha a l'invitaziung da la suprastanza da l'URS. En grond pievel da Sur- et Sotsés ò mademmaintg catto la veia a Vaz ed ò cotras fatg onour a nossa tgossa rumantscha. L'organisaziung locala da la festa on gia an mangs igl Chor viril, la Musica e la Cumpagnia da mats Vaz. Chesta organisaziung è stada an tots risguards ena excellenta.

Radio. Igl intermediader da programs, scol. sec. Tona Mark, ò demissiuno. An sies pè vign tscharnia scolast Franz Capeder, Salouf.

Igl 29 otgover 1961 è nia inauguro a Dèl igl nov emmettour regiunal d'undas ultracurtas.

Curs da rumantsch. Avant ca. en onn òn 4 scolasts da Surmeir frequento ena dieta rumantscha a Glion, noua tgi prof. Deplazes ò do en intruidamaint, scu tigneir igls curs da rumantsch. Tals curs èn nias dos a Lai (I) ed antschet a Surava.

Lai, igls 4 da schaner 1962

T. Cantieni, pres.

Uniun da Scripturs Rumantschs

Igl noss plan da manar tras *egn curs da perfecziùn* par scripturs cun egn referat da Friedr. Dürrenmatt â stuvieu curdar an l'aua. Igl scripturs vessan dabasegns da saschar seular a las amparadas digl drama a digl gioi radiofonic, a nus vagnagn ad ampruvar d'organisar anzatge an que sen pigls 1962.

La *radunàntza digl on* â gieu liac igls 2 da dezember 1961 a Cuaira. Ela â ligieu sco member nof (par sear Bonifaci Plaz barmiar) an suprastanza sear *Gion Not Spinass*, Tinizong. Sco suczessur a la Cumissiùn literara (CL) par sear Plaz barmiar vainsa ligieu sear *Gion Peder Thöny*, Basilea, a sco suczessur par sear dr. P. Tomaschett, ca â demissiono, sear *Toni Halter*, Vella.

La suprastanza sacompona peia digls members savundànts:

Curo Mani, San Murezzan, parsura; Teo Candinas, Cuaira, vice-parsura ad actuar; Aita Stricker, Arosa, cassiara; Ludovic Hendry, Schafusa; G. N. Spinass, Tinizong.

La cumissiùn literara nova sacompona digls members savundànts: rav. dr. A. Wihler, Zuoz, parsura; Cla Biert, Cuaira; prof. dr. J. C. Arquint, Cuaira; Gion Artur Manetsch, Cuaira; Gion Peder Thöny, Basilea; Toni Halter, Vella; (Gion Mani, Andeer, supleant).

La sasida da la *Cumissiùn literara* â gieu liac igls 27 da dez. 1961.

La CL â do premis agls savundànts scripturs:

Drama: Jon Semadeni; *Roman*: Toni Halter; *Novela*: Gion Deplazes; *Poeseias*: Luisa Famos; ad egn *rancunaschiantsha* a G. N. Spinaz par *poeseias*.

Plenavànt â la CL do egn' incumbensa da drama agli scriptur *Gian Belsch* par egn drama biblic «*Il figl pers*».

Pigl on nof â la CL da tractar quater lavurs.

Plenavànt dat l'USR or las «Novas literaras» sco periodic da l'USR ad amprova quattras da promover la literatura a la capiantsha par quela trãnter igls scripturs (interpretaziùn da poeseias etc.).

Curo Mani

Cumünanza Radio rumantsch 1961

L'an 1961 nu purtet grandas müdedas in que chi risguarda ils programs da radio in lingua rumantscha. Nus tscherchains bainschi dad augmenter las emissiuns, ma il studio da Turich, il quel decida finelmaing da las uras d'emissiun, nun ans pudet per intaunt conceder dapü emissiuns. Las trattativas losupra cuntinuan.

Our dal public nu resulta grand rimbomb supra ils programms rumauntschs. Ais que ün segn cha las emissiuns cuntaintan? Ils intermediaders da nos programs scu eir il studio füssan grats scha'l public as fess udir, saia tres criticas u bunas ideas.

La suprastanza da la Cumünanza as avet eir quaist an da's der gio cun il problem da la reorganisaziun dal Radio Svizzer. Que ais üna chosa spinusa. Ouravaunt tuot as sfadieschan las 6 societeds dal circul da Beromünster nempe: las societeds da Basilea, da Berna, da Turich e las societeds da la Svizra centrela e da la Svizra orientela scu eir la Cumünanza da chatter üna sliaziun per la fundaziun da la societad cumünaivla regionela per la Svizra tudais-cha e rumauntscha, scu cha'l Cussagl Federel dumanda. Ma que nun ais simpel, las trattativas sun auncha in cuors.

Dal punct da vista tecnic sun da noter 2 progress allegraivels. Ün emissur da radio d'uondas ultra cuortas cun frequenza moduleda (FM-UKW) ais mis ad ir a Dèl-Salouf. El deserva la Val d'Alvra ed il Surset, duos vals chi avaiavan propi dabsögn d'ün egen emissur. A l'inaguraziun organiset la C. R. R. üna simpla festetta sün quaist bel lö, sü Dèl, e que füt un grand plaschair scu cha il scolars ed il coro Viril da Salouf as dettan paina per imbellir l'evenimaint.

Scu seguond evenimaint tecnic aise da remarcher cha la televisiun svizra fet uossa eir entreda in teritoris rumauntschs. Duos pitschens emissurs da relais, ün a Veulden, ün a Traun derasan la televisiun in Tumglias-cha, e duos simils, ün a Ruschein ed ün a Luven, deservan la Suotselva e la Surselva media.

14 marz 1962

Chr. Badraun